

kind & samenleving

KIND & RUIIMTE

APRIL - 2017

editie 13

INHOUD

Edito - p.3
Bungelende benen

Marianne Labre, programmaregisseur van Gent, kind- en jeugd vriendelijke stad - p.4
"Je hoeft kinderen niet op een pedestaal te zetten, maar ze mogen de stad wel mee vorm geven"

"Mogen wij eens iets zeggen?" - p.6
Dit zijn de geselecteerde projecten voor de oproep 'tieners, jongeren en bovenlokale plannen'

Afspraak bij het muurtje - p.8
Op zoek naar onverwachte speelmogelijkheden in steen

Wij willen wildebrassen - p.13
Een verfrissend pilootproject in Kortrijk en Wevelgem

Column - p.15
Surfen op straat

Geflitst - p.16

foto cover : Carmen De Vos

Editio

Het waren de jaren zeventig en in Berlijn stond een onwaarschijnlijke muur. We hadden erover geleerd op school, de pastoor sprak er schande van in de kerk. Sloop die muren om je heen: Johan Verminnen zong het ook. Ik vrees dat wij, kinderen, nog niet erg vatbaar waren voor dat soort symboliek; wij waren gewoon dol op muren. We bouwden ze met wat we maar te pakken kregen. Strobalen, kussens en kartonnen dozen. De enorme stapels die we met de papierslag hadden opgehaald. Ik ben zeker dat we voortdurend de goede gang van zaken hinderden, maar ik herinner mij niet dat daar erg lastig over werd gedaan.

We verscholen ons ook achter de muren van het dorp, of we kropen eroverheen op zoek naar avontuur. We nestelden ons in hun warmte aan het eind van een zomerdag. Bij die muren trokken en overschreden we grenzen. En soms zaten we gewoon op de grens: op de oude, verkrummelende stenen bij schuren, op halve ruïnes, zelfs op de kerkhofmuur. De beste muur was die bij het huis van een vriendin. Je kon er niet zomaar op gaan zitten. Je moest jezelf omhoog hijsen, zodat je daarna je benen kon laten bungelen terwijl je lichtjes achterover leunde. Het was voor de durvers, en ik durfde het na een paar keer toch al wat beter. Die muur was immens, we konden er allemaal op, wellicht zelfs met alle kinderen van het dorp. We smeedden er plannen voor de dag, en zodra het donker werd, fluisterden we elkaar griezelverhalen in de oren, over onzichtbare handen en bloeddorstige honden. De papa van één vriendin-

Bungelende benen

netje moest voor het werk vaak naar Engeland, waar nog veel spookachtige muren stonden, zodat zij ons altijd op nieuwe gesprekstof kon trakteren. Natuurlijk waren die verhalen allemaal echt gebeurd.

Toen openden muren voor ons een wereld van mogelijkheden (zie ook p. 8), later zouden we dat weer vergeten. Wij werden de volwassenen die een huis binnenkwamen en meteen de muren begonnen weg te denken. We lieten de schoonste kamer verdwijnen, richtten open keukens en weidse lofts in, en in onze tuinen sloopten we schuurtjes. In de publieke ruimte werden slordige, onbestemde muren aangepakt. Het zijn begrijpelijke keuzes. Als de ruimte schaars wordt, laat je niet zomaar dingen staan die nergens voor dienen. Maar ik kan mijn gammele muurtjes nog wel eens missen.

Jaren geleden ben ik uit pure nostalgie gaan kijken naar het beste muurtje van het dorp. Het stond er nog. Het bleek alleen – nu ja – gewoon een muurtje. Niet erg lang en niet erg hoog. Zo gaat dat. Op een dag worden de onmetelijke zeeën van tijd herleid tot gewone schoolvakanties. Zestig dagen, afgemeten. De eindeloze velden blijken eigenlijk diepe tuinen te zijn. Je beseft dat de bloeddorstige hond een fantasiedier was. En dat het hele dorp dus echt nooit op dat muurtje kon. Alleen dat gevoel is blijven nazinderen. De vrijheid die we daar voelden, terwijl onze benen in het niets zweefden. De overtuiging dat we overal naartoe konden, en dat er zeker weer iets nieuws zou beginnen, iets wat niemand ooit had

meegemaakt, zodra we naar beneden sprongen. Dat gevoel, je wenst het alle kinderen toe.

Kaat Schaubroeck

Vijf jongens en twee meisjes op een stenen muur, Sydney, ong. 1934. State Library of New South Wales. Het lijkt wel een gevaarlijke versie van de coverfoto.

Marianne Labre is programmaregisseur van 'Gent, kind- en jeugdvriendelijke stad'

Hoe verleg ik een steen?

Toen de stad Gent kind- en jeugdvriendelijkheid als missie opnam in haar beleidsplan, werd duidelijk dat die op alle niveaus een plek moest krijgen. En dus werd er ook iemand aangesteld die het geheel kon overschouwen: een programmaregisseur. Zelf noemt Marianne Labre het lachend 'een titel om iemand knock-out mee te slaan', maar over haar missie, die ze samen met kindersecretaris Tina Van Acker uitvoert, praat ze met een aanstekelijk enthousiasme.

Door Kaat Schaubroeck

"Je hoeft kinderen niet op een pedestaal te zetten, maar ze mogen de stad wel mee vorm geven"

"Wat mij altijd weer opvalt als we kinderen en jongeren bevragen, is dat hun antwoorden niet zo sterk verschillen van die van volwassenen. Men heeft het wel eens over walibisering, dat kinderen alleen maar pretparken zouden willen, maar dat heb ik zelden zo ervaren. Vaak dromen ze van meer groen, veiligheid, een propere omgeving. Ze hebben ook opvallend veel aandacht voor groepen die ouder en jonger zijn, al was het maar omdat ze broers en zussen, ouders en grootouders in gedachten houden. Daarom ben ik er ook van overtuigd dat wat werkt voor kinderen, uiteindelijk aan een veel bredere groep ten goede komt. Een breed voetpad waarop je goed kunt spelen, daar kun je ook makkelijker met een buggy door, het is beter voor mensen die slecht te been zijn..."

Omgekeerd hoef je een ingreep in de stad niet altijd uitdrukkelijk als 'kindvriendelijk' te benoemen. Het nieuwe mobiliteitsplan komt kinderen en jongeren zeker ten goede, ook al is dat niet nadrukkelijk zo omschreven. In de inspraak- en participatietrajecten zit mobiliteit altijd in de top drie van zaken die zij belangrijk vinden. Meestal gaat het dan om verkeersveiligheid, de auto, openbaar vervoer, de mogelijkheid om te fietsen. Ik heb vroeger ook het concept 'speelweefsel' mee ontwikkeld en geïmplementeerd: dat ging over formele en informele plekken in de stad en de verbinding daartussen. Daar zal het mobiliteitsplan nu zeker toe bijdragen. De stad zet bijvoorbeeld in op bruggen en onder-doorsteken van bruggen, zodat je minder gebruik moet maken van grote verkeersassen, en je dus veiliger van de ene naar de andere plek kunt fietsen. En wat is er leuker dan te kunnen zeggen: ik heb leren fietsen in de stad.

Heel wat andere steden en gemeenten zijn goed bezig, en je moet altijd kijken naar de context waarbinnen zij werken. Maar ik durf wel zeggen dat de dynamiek in Gent goed zit. Het is meer dan een beetje hip inspelen op tweeverdieners. We hebben natuurlijk trendy ingrepen als een buggypunt, of plekken waar je borstvoeding kunt geven, maar we schuwen ook de zwaardere thema's rond tewerkstelling en armoede niet. Dit verhaal gaat alleszins veel verder dan citymarketing. Het bestrijkt ook veel meer dan alleen speelterreinen. Kind- en jeugdvriendelijkheid is niet alleen de taak van de Jeugddienst, of van de schepen van jeugd, dit gaat over het hele college – de burgemeester en alle schepenen samen -, alle departementen en diensten, en eigenlijk ook over onze partners daarbuiten: Gent telt bijvoorbeeld veel vzw's die

met en voor kinderen en jongeren werken. Er zijn ook veel initiatieven van geëngageerde Gentenaars. Het is dat hele gamma dat ik met mijn collega Tina (Van Acker, kindersecretaris) wil capteren. We willen iedereen mee op die tram krijgen.

Ook voor ik op de Jeugddienst van Gent startte, had ik altijd jobs die gelinkt waren aan kinderen en jongeren. Ik word al wat ouder, dus ik durf niet meer zo gauw te zeggen dat ik voeling heb met die groep, maar ze doen mijn hart wel sneller slaan. Ik vind het belangrijk dat je kinderen en jongeren duidelijk kunt maken dat ze welkom zijn. Je hoeft ze niet op een pedestaal te zetten, maar je geeft ze op zijn minst het gevoel dat ze deel uitmaken van het grote geheel en dat ze, net als volwassenen, hun stad mee vorm mogen geven. Dat kan gaan over de herinrichting van een buurt of wijk, over speelplekken, maar ook over onderwijs. We maken nu bijvoorbeeld werk van kindvriendelijke begraafplaatsen, niet met de bedoeling om daar speelplekken van te maken, maar om kinderen en jongeren duidelijk te maken: jullie mogen hier zijn, met jullie verdriet en gedachten. Dat zit in kleine dingen, zoals een bijzondere boom die daar centraal staat en waar ze dingen kunnen inhangen.

In het algemeen heeft inspraak van kinderen en jongeren ertoe geleid dat bijvoorbeeld speelterreinen nu sterker inspelen op de gebruikers. Veel vroeger lag de focus bijna volledig op voetballen, waardoor andere speelfuncties haast letterlijk aan de kant werden geschoven. Ontwerpers houden er nu rekening mee dat heel wat kinderen ook iets anders willen dan voetbal of dat andere speelfuncties eveneens belangrijk zijn. In die zin vind ik het belangrijk dat we bij participatie niet alleen naar kinderen en jongeren toe stappen, maar dat we bijvoorbeeld ook meteen de mensen van de Groendienst betrekken, doordat ze aanwezig zijn bij de bevraging, of doordat we hen vooraf vragen wat zij nodig hebben om een kwaliteitsvol terrein te tekenen. Inspraak vraagt respect voor iedereen. Het is ook nooit: u vraagt, wij draaien. Sommige dingen zijn niet mogelijk. Soms spelen andere belangen mee, worden andere keuzes gemaakt, maar op zijn minst moet je respectvol terugkoppelen: je moet de bevroegde groep achteraf een serieus antwoord geven.

De druk op de ruimte is groot in een stad: dat is een extra uitdaging. We proberen via het systeem van tijdelijke invulling zo goed mogelijk gebruik te maken van terreinen die tijdelijk braak liggen. Je moet het doen met de realiteit van de stad, maar altijd weer dienen zich kansen aan voor tijdelijke volkstuinjes, speelruimten... Er zijn ook heel wat ruimten die extra gebruikt kunnen worden: schoolspeelplaatsen, maar bijvoorbeeld ook parkings van warenhuizen na de uren. Dat wil niet zeggen dat iedereen altijd op elke plek even aanwezig moet zijn. Da's de waarde van speelterreintjes, bijvoorbeeld, dat ze uitstralen: dit is voor kinderen. Maar ook daar moet wel plaats zijn voor volwassenen die even aan de zijlijn genieten. Als er overlast is, dan moet je in de eerste plaats kunnen praten met elkaar. De verdraagzaamheid in een stad wordt sterk bevraagd, maar ik geloof sterk in directe communicatie.

De ultieme ambitie is misschien wel dat wij onszelf, als programmaregisseur en kindersecretaris, overbodig maken. Dat iedereen meteen een kind- en jeugd vriendelijke reflex maakt, of het nu gaat om de bibliotheek, een wijk of een speelterrein. Het zou ook wel leuk zijn als een paar zaken goed zichtbaar worden, en tegelijk wil ik aandacht blijven hebben voor wat minder mediageniek is: de realiteit achter de cijfers rond armoede of vroegtijdige schoolverlaters, omdat ook die een impact heeft op het fundament van een stad.

De energie die ik nu voel van veel collega's, op alle niveaus, vind ik alleszins heel mooi. Dat geeft een boost om verder te gaan op die weg die we allemaal ingeslagen zijn. Het is niet allemaal rozengeur en maneschijn, maar er is toch wel een grote openheid die maakt dat er veel kan."

Meer info: www.jongenwijs.gent

'Mogen wij eens iets zeggen?'

De projecten voor 'Tieners, jongeren en bovenlokale plannen' zijn geselecteerd

Kind & Samenleving lanceerde onlangs, met steun van de Vlaamse overheid, een nieuwe projectoproep rond tieners en jongeren in de nevelstad. De centrale vraag daarbij was: in welke mate lukt het om tieners en jongeren te betrekken bij bovenlokale beleidsprocessen? En hoe pak je dat dan het best aan? De samenwerkingsverbanden, waarvoor Kind & Samenleving experimentele inspraaktrajecten zal opzetten, zijn intussen geselecteerd.

Door Wouter Vanderstede

Foto: © Carmen De Vos

Plannen op bovengemeentelijk (intergemeentelijk, regionaal, provinciaal...) niveau hebben vaak een grote impact op het dagelijkse leven van kinderen, tieners en jongeren: ze bepalen hoe de ruimte vorm krijgt, hoe het openbaar vervoer wordt georganiseerd, waar er voorzieningen zijn, welke sociaal-culturele initiatieven steun krijgen... Helaas is het minder evident om tieners en jongeren hier ook werkelijk bij te betrekken. De bovenlokale context maakt het project meestal abstract en 'ver van hun bed'. Toch is participatie ook hier noodzakelijk.

Met deze experimentele projecten willen we expertise verzamelen in bovenlokale projecten. Wij geloven er immers in dat wij een beleidstraject beter en rijker kunnen maken door ook de perspectieven van jongeren zichtbaar te maken.

En we zijn vertrokken...

Uit de inzendingen kon de jury drie projecten selecteren. Kind & Samenleving zal trajecten opzetten in regionale samenwerkingsverbanden binnen drie provincies: West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen en Antwerpen. Uit de provincies Limburg en Vlaams-Brabant waren er geen inzendingen.

- **West-Vlaamse beekvallei**

De indiener van dit project is de Provincie West-Vlaanderen, in samenwerking met de Intercommunale Leiedal en de gemeenten Harelbeke, Deerlijk, Waregem en (het Oost-Vlaamse) Zulte. **Centraal staat de Gaverbeek**, die doorheen deze gemeenten loopt, langs verstedelijkte kernen, sport- en recreatiedomeinen, jeugdsites en groene open ruimten. De opmaak van een bovenlokale visie voor de Gaverbeek betekent een aanzet tot een meer integraal beleid. De resultaten en ervaringen van het inspraaktraject zullen ingezet worden om binnen een ruimer Interreg-project (VALYS) beleids- en inspraakttools te ontwikkelen.

- **Oost-Vlaamse kernnota**

Samen met de lokale partners wil de Provincie Oost-Vlaanderen tieners en jongeren bevragen over de principes uit de kernnota 'Maak ruimte voor Oost-Vlaanderen 2050'. Met dat beleidsdocument ontwikkelde de Provincie een ruimtelijke toekomstvisie.

Binnen dit project wordt die visie nu **toegepast op het suburbane gebied** ten noordwesten van Gent. Samen met de Stad Gent, de gemeenten Evergem, Lovendegem en Zelzate wil de provinciale dienst ruimtelijke ordening jongeren bevragen over de manier waarop zij nabijheid en bereikbaarheid vandaag ervaren. Wat zijn hun drijfveren als ze kiezen voor hun school, verplaatsingen, vrijetijdsbesteding...? Welke delen van de regio behoren tot hun leefwereld en hoe ervaren zij hun streek?

- **Antwerpse verdichting**

De Stad Antwerpen is trekker in een stadsregionale samenwerking met onder meer de gemeenten Borsbeek, Edegem, Niel, Schelle en de stad Mortsel. Die partners zetten **een project op rond 'slim verdichten'**. In deze samenwerking worden vragen besproken als: hoe ziet onze woonomgeving er in de toekomst uit? Waar willen we nog bouwen? Waar hebben we bijkomende voorzieningen nodig? Dit zijn vragen waarop ook tieners en jongeren antwoorden kunnen geven. Zij zijn immers de toekomstige bewoners van de woonontwikkelingen waar nu over wordt nagedacht.

Afspraak bij het muurtje

Hoe stenen onverwachte speelkansen creëren

Meestal zijn muren ondoordringbare barrières: ze bakenen af, sluiten in, beperken het zicht. Toch kunnen ze ook onverwachte speel- en bewegingskansen creëren. Hoe zet je ze in voor kindvriendelijke ruimtes? Wij gingen op zoek naar inspirerende voorbeelden.

Door Wouter Vanderstede, w.vanderstede@k-s.be

KAATSMUREN

Muren en balspel gaan meestal goed samen. Muren houden de bal in het veld en kunnen ook zélf meespelen voor wie alleen wil voetballen of tennissen. Maar ook bij collectief balspel vormen een paar toevallige palen of lijnen al snel een goal. Bij kaats-spelletjes of 'muurke-shot' is een verticale wand zelfs onmisbaar. Binnen een multifunctioneel sport- of speelveldje is een kaatsmuur dan ook een zeer grote troef. Zo'n muur kan aanleiding geven tot creatief balspel, uniek voor de plek. Een kaatsmuur is best behoorlijk vlak, maar enkele oneffenheden, bulten, boorden, lijnen, cirkels of gaten zijn net spannend en kunnen tot complexe spelvarianten leiden.

Let wel: hoe groter en hoger de kaatsmuur, hoe 'wilder' het spel en hoe harder de balkracht kunnen zijn. Dat is niet altijd wenselijk. Zeker op plekken waar er ruimtetekort is, kunnen er snel wrijvingen ontstaan met de burens. De hinder van aanhoudende harde 'balsmakken' tegen een dunne buitenmuur, is niet te onderschatten: er is het geluid, maar soms zijn ook de trillingen voelbaar. En kaatsmuren vangen niet alle ballen op. Die gaan ook naast en over de kaatsmuur heen: het dak op, de ruit door, de tuin in... Let bij de inrichting van terreinen dus goed op met potentiële kaatsmuren. Soms is het wenselijk zo'n muur te integreren, bijvoorbeeld aan een oude loods. Zorg dan wel dat de ballen niet op het dak kunnen. Vlakbij huizen is het beter om al te uitbundig 'muurke-shot' te ontmoedigen, bijvoorbeeld met een groenscherm, klimplanten... Of je zorgt voor een betere wand op een andere plek. Observaties en gesprekken op het terrein, met zowel jongeren als omwonenden kunnen tot oplossingen leiden. Je doet dit echter beter vooraf, nog voor de irritatie kan ontstaan.

Kaatsmuur als kunstwerk (Middelheim)

KLIMMUREN

Muren dagen uit om te klimmen. Freerunners zijn echte muuracrobaten. Niet-getrainde kinderen en jongeren geraken enkel op muren die er zich toe lenen - met beperkte hoogte of voldoende houvast. Zo'n 'houvast' kan zitten in (formele of informele) wandgrepen, gaten in de muur of richels. Muren bij een speelruimte worden het best op die manier bekeken. Zorg er altijd voor dat de bodem onder de klimmuur voldoende valbrekende eigenschappen heeft. Plaats de bovenste klimgreep nooit hoger dan 3 meter boven de valbodem. Anderhalve à twee meter biedt best al wat uitdaging.

Klimmuur op een speelterrein vlak naast de gevangenis (Mechelen). Zijn het ontsnappende boeven?

ZITMUREN

Muren kunnen als ontwerpelement ingezet worden bij de zonering van een terrein. We denken vooral aan zitmuurtjes, omdat ze wel onderscheiden, maar niet volledig scheiden: ze leggen een grens, maar je kunt eroverheen stappen, ze vormen een zitelement en bieden doorzicht naar de andere zones. Houd er wel rekening mee dat zitmuren, door hun fundering en kostprijs, behoorlijk definitief zijn: een haag kan je gemakkelijker veranderen doorheen de tijd; een muur is veel lastiger. Je moet dus zeker zijn dat de vooropgestelde zonering goed in elkaar zit. Bij twijfel gebruik je beter zitblokken.

Keerwanden en muren met plateaus zijn dan weer interessant omdat ze reliëf brengen in een ruimte. Ze geven een derde dimensie aan een speelterrein. Of vormen een podium. Keerwanden zijn bij uitstek geschikt om iets creatiefs mee te doen, om ze méér dan enkel wand te laten zijn. Denk ook eens aan anorganische en schuine vormen. Die kunnen de rechtlijnigheid wat doorbreken en extra speelkansen bieden (bijvoorbeeld met knikkers, balspel...).

MUREN IN DE VOORTUIN

Ook in voortuinen zorgen zitmuurtjes voor 'zachte grenzen'. Ze vormen een alternatief voor de rijen coniferen, de hekken en allerhande lelijke schermen. In die zin zou het bouwen van zitmuurtjes op de perceelsgrens zelfs in beeldkwaliteitsplannen of in de stedenbouwkundige voorschriften opgenomen kunnen worden. Wie erop zit, bevindt zich deels in de private, deels in de publieke ruimte. En dat biedt tegelijk geborgenheid (want je bent dicht bij huis) én openheid (je bent aanspreekbaar vanuit de publieke ruimte). Dit is voor jonge bewoners heel aantrekkelijk. Zitmuren op de perceelsgrens met de burens zijn ook bevorderlijk voor de contacten tussen buurkinderen: je kan erover kijken, of even gaan zitten voor een spelletje of gesprek. Voor kinderen of tieners die badmintonnen, kan een muur zelfs als denkbeeldig net dienst doen.

Voor kinderen die van huis tot huis trekken, bieden zulke zitmuurtjes dan weer een avontuurlijk traject parallel aan het voetpad. Met verschillende hoogtes, schuine stukken of onderbrekingen vormen ze een waar evenwichtsparcours.

KUNSTIGE MUREN

Street art en graffiti zijn een verhaal op zich, zowel geliefd als gehaat. Wat buiten kijf staat: kwalitatieve graffiti-walls geven identiteit aan een plek. Een muur samen beschilderen blijft ook effectief om het sociaal weefsel te versterken. En al is niet elke ontwerper altijd even enthousiast over het esthetische resultaat, een schilderij op maat maakt een muur minder anoniem. Tekens, lijnen of abstracte vlakken kunnen bovendien beweging of bepaalde soorten spel uitlokken. Nog straffer is het om de muren zelf te bouwen of te bekleden met mozaïek of tegels. Het maakt de creativiteit in bewoners los en kan banden smeden. Ideaal dus voor een sociaal-artistiek project. Voor een blijvend en duurzaam resultaat laat je je best wel bijstaan door mensen met ervaring.

In het Pierkespark in Gent werkte de buurt weken aan de mozaïekcreaties.

GROENE MUREN

Zeker in stedelijke omgevingen, zijn kinderen en volwassen bewoners vragende partij voor 'meer groen'. Muur- en klimplanten kunnen vergroenen zonder al te veel ruimte in te nemen. Bovendien hebben ze ook een ecologische functie. Ze trekken diertjes en planten aan die kinderen kunnen ontdekken. Met gestapelde stenen of open voegen creëer je hele kriebelbiotopen.

MUREN IN BEWEGING

Losse materialen bieden altijd een meerwaarde op een speelterrein. Alleen jammer dat ze er vaak enkel zijn vóór de oplevering... Een voorraad lichte klinkers achterlaten, leidt gegarandeerd tot creatieve bouwsels en werven. De mini-opleggers en tractoren komen daarna vanzelf. En de muren gaan een eigen spannend leven leiden.

MUREN VOL GESCHIEDENIS

Oude muren dragen soms een hele geschiedenis met zich mee. Dit is een schitterende inspiratiebron voor fantasiespel en kan bijdragen tot de buurtidentiteit. Het gaat hierbij niet alleen om charmante, middeleeuws uitzijnde muren. Oude fabrieksmuren of ruïnes kunnen even belangrijk zijn in de beleving. Een niet gebruikte poort wordt een theater, de resten van een afgebroken zijgebouw doen kinderen denken aan een huisje ...

Creatief met oude muren (Zwiebelbos, Mechelen)

Bij de herinrichting van het speelterrein waakten buurtbewoners erover dat de muren niet zouden verdwijnen. De muren kregen een tweede leven als graffiti-wall, waarop de burens zeer trots zijn en die dienst doet als houder van een klim- en volleynet (Overpelt Fabriek)

Wij willen wildebrassen

Een verfrissend pilootproject in Kortrijk en Wevelgem

Hoe maak je van kinderen weer wildebrassen? In Kortrijk ontstond vorig jaar een inspirerend speelproject, dat nu ook door buurgemeente Wevelgem wordt opgepikt. Goed spelen is besmettelijk!

Door Peter Dekeyser, p.dekeyser@k-s.be

Foto's: © Wildebras.org

Experimenteren is bakens verzetten, nieuwe inzichten en werkwijzen ontwikkelen. Vooral grotere steden zijn daartoe geneigd binnen hun speelruimtebeleid. Ze integreren speelse routes in een weefsel, brengen kindgerichte elementen aan op een plein, leggen ruige en waterrijke speelterreinen aan, ze starten projecten op die kinderen aanzetten om kampen te bouwen...

Gemeenten en kleinere stadjes lijken de vernieuwende pilootprojecten liever aan steden over te laten. Zo kunnen ze daarna de effecten evalueren en beproefde oplossingen toepassen, aangepast aan hun eigen context.

EXPERIMENT IN KORTRIJK

Een goed voorbeeld van zo'n experiment is Wildebras. Het werd opgestart in Kortrijk, in 2016, als een project dat het buiten spelen van kinderen wil bevorderen. Twee lokale initiatieven sloegen daarvoor de handen in elkaar: 'Lieve Zusjes Stoere Broers' (LZSB, een project dat experimenteert in de publieke ruimte) en 'Nester' (een éénmansbedrijfje gericht op boomhutten en andere speelse, houten constructies). Zij wilden kinderen vooral ondersteunen in 'kampen bouwen'.

Het project Wildebras kan je nog het best omschrijven als een **onderzoek** en **experiment** naar hoe wild spelen in een stad kan thuishoren. Plekken en materialen worden getest en bijgestuurd. Het gaat hier niet over klassiek aangelegde speeltuinen, maar over 'wilde' plekken waar kinderen hun grenzen kunnen aftasten, gevaar leren inschatten en waar hun verbeelding wordt gestimuleerd. Dat gebeurt onder meer door het aanbieden van eenvoudige materialen (houten palen, balen stro, binnenbanden van fietsen...)

Dat het Wildebras-idee een geïnspireerde vondst was, ontging ook de beleidsmakers in Kortrijk niet. De stad, die nadrukkelijk vooropstelt dat buiten spelen van cruciaal belang is bij het opgroeien van een kind, was erg geïnteresseerd in het project. Ze schakelde het samenwerkingsverband in om Wildebras als ruimer stedelijk project op poten te zetten. Een tiental groene plekken met speelse mogelijkheden in groot-Kortrijk, werden geselecteerd als Wildebras-spots en leidden in de zomer van 2016 al tot boeiende Wildebras-avonturen...

ERVARINGEN OPDOEN

Het experiment bood ouders ook de nodige ondersteuning. Zo werden workshops opgezet voor mensen die de eigen tuin of de groenzone in de buurt wilden aanpakken als een speelse plek. Er kwamen ook speelnamiddagen waarop kinderen en hun ouders leerden kampen bouwen, vliegers maken, miniatuurvloten bouwen, buiten koken, buitenspeelgoed maken... Mensen konden zelfs pakketten reserveren, met spullen die uitnodigden om je eigen kamp te bouwen. Foto's van lokale 'wildebrassen' kwamen dan weer op de website van de stad.

Zoals gezegd: experimenteren is stappen in het ongewisse zetten. Je kunt materiaal ter beschikking stellen, maar hoe functioneert dat? Zou het aanleiding kunnen geven tot misbruik en tot slukstorten? En zou er in de dichte binnenstad voldoende sociaal weefsel zijn om het laten functioneren? Het Wildebras-project botste op een aantal knelpunten en beperkingen. De plekken waar al een zeker sociaal weefsel aanwezig was, bleken het best te werken. Wildebras-spots in buurten waar dat weefsel er niet was, kregen veeleer moeizaam vorm, de terreinen werden minder of zeker niet zo geïnspireerd gebruikt. Een ander aandachtspunt was de manier waarop met het materiaal werd omgesprongen. Terwijl er op de succesrijke plekken heel fijne constructies ontstonden, en kinderen en volwassenen tot echte co-creatie kwamen, raakte het materiaal in andere buurten verspreid en werd het niet echt goed gebruikt. Dergelijke experimenten laten net toe om het project bij te sturen. Binnen het thema van kindvriendelijke publieke ruimte hebben experimenten alleszins een niet te onderschatten effect. Ze inspireren gemeentebesturen, en laten mogelijkheden zien om op een meer systematische manier aan speelruimtebeleid te doen.

OOK IN DORPEN WONEN WILDEBRASSEN!

Is zo'n project als Wildebras enkel zinvol voor stadskinderen? Absoluut niet. Al te vaak wordt gedacht dat kinderen die in een meer landelijke context wonen wel voldoende spontane kansen hebben om in ruige, groene plekken te spelen en er kampen te bouwen. Dat blijkt in de praktijk toch tegen te vallen; het toegankelijke groen dat zich hiertoe leent, is in landelijke omgevingen even beperkt als in meer stedelijke.

De gemeente Wevelgem springt, na één jaar Wildebras in Kortrijk, ook op de kar. De laatste jaren waren ze in Wevelgem op zoek naar zinvolle insteken voor een nieuw speelruimtebeleid. De bestaande toestand was vrij typisch: in de loop van de jaren waren veel speelterreintjes ontwikkeld. Wat de inrichting betreft, waren ze allemaal nogal vergelijkbaar en een beetje cliché. Ondertussen kenden veel terreinen ook verouderde speeltoestellen. Zouden ze verder gaan op het bestaande elan? Moesten alle buurtterreintjes ook blijven bestaan? En zo ja, voor welk soort inrichting zouden ze kiezen? Net toen ze op die vragen een antwoord zochten, dook het project Wildebras op. Op de opgedane ervaringen kan Wevelgem nu gretig inspelen. Een leuk detail is overigens dat de Wildebras-bedenkers zelf van Wevelgem afkomstig zijn. Na hun experimenten in Kortrijk krijgen ze nu de kans om een versie voor hun thuisbasis te maken. Ongetwijfeld wordt het een lange, wilde zomer daar!

Meer info: www.wildebras.org

Column

Surfen op straat

Door Peter Dekeyser

Volgens Wikipedia wordt de lente gekenmerkt door bomen die groener worden, planten die gaan bloeien, de bijzonderheid dat het geleidelijk warmer wordt en dat de kans op vorst verkleint. Dat klinkt allemaal aardig, maar het meest opvallend is natuurlijk dat kinderen bij de eerste lentestralen luidruchtig buiten aan het spelen slaan...

Misschien vraagt u zich af of kinderen dan nog wel buiten komen, zo alleen, zonder ouders om hen voor allerlei pijnjtjes en andere ongemakken te behoeden? In onze samenleving, waar om elke hoek een levensbedreigend risico lijkt te schuilen, en waar volwassenen denken dat buiten spelende kinderen niet meer van deze tijd zijn, kan dat een begrijpelijke vraag zijn.

Maar ik zeg u: mijn observaties van de laatste weken wijzen slechts in één richting. Als de lente in het land is, verschijnen kinderen in de publieke ruimte!

Soms gebeurt dat noodgedwongen. Er moet al eens een hondje worden uitgelaten, of brood gekocht bij de bakker om de hoek... Soms zie je ze, samen met een ouder, op weg naar ergens. Dan moet er onderweg met een stok in een rioolputje worden gepeuterd, of wordt er, aan papa's hand, gesprongen op een zebrapad, van streep naar streep. Of twee kinderen gaan in een plas staan om vervolgens natte voetsporen te maken op het trottoir. En zijn de zolen weer droog: hupakee, terug naar de plas... Mama en de omstaanders, die allen flink aan het wachten zijn op de tram, kijken verwonderd toe hoe dartel de lente kan worden.

Bovendien heb ik de afgelopen weken kunnen vaststellen dat kinderen de straat op komen, ook zonder dat er volwassenen in de buurt rondhangen, en zonder dat ze ook maar één goede reden hebben. Zo zag ik, vanuit de trein, twee kinderen min of meer verstopt tussen struiken op een heuveltje. De struiken en het heuveltje waren er door volwassenen aangebracht om een barriere te vormen met de spoorlijn, maar kinderen hadden ze schaamteloos ingepikt als speelterrein.

Ook hoverboards bleken kinderen de straat op te lokken. Die surfplankjes met een ingebouwde accu en wieltjes aan weerszijden hebben geen stuur. Je beweegt je voort door op behendige wijze je evenwicht te verplaatsen en zo'n beetje met je voeten te manoeuvreren. Als je dit goed doet, kom je vooruit (of anders kom je ten val). Met een gepaste techniek kun je er wel 12 km per uur mee rijden. In Engeland, of Nederland is de hoverboard intussen verboden op de openbare weg, omdat er geen stuur op zit en zo... Kinderen mogen er evenmin de stoep mee op, vanwege die rotvaart wellicht... Hier mogen kinderen dat allemaal wel. Ze mogen zomaar het trottoir en de straat inpalmen als speelplek, waar ze dan hun losbandige zelf kunnen zijn. Zullen we toch maar schrijven: hun heerlijke losbandige zelf?

Geflitst

De straat als blokkendoos

Het Gentse circulatieplan met z'n 'knips' en autovrije zones deed al heel wat stof opwaaien. Wij zijn vooral benieuwd hoe kinderen en jongeren, wandelaars, fietsers en skaters hier op de eerste zomerdagen mee aan de slag zullen gaan.

COLOFON

Iets gelezen dat u heeft geraakt? Mail naar info@k-s.be !

Uw ideeën (complimenten, kritische bedenkingen) inspireren ons voor volgende e-zines.

Kind & Ruimte wordt 3x per jaar digitaal verspreid.

Gratis abonneren kan op www.k-s.be.

Contactgegevens:

info@k-s.be

Lange Ridderstraat 22

2800 Mechelen

0487/023.390

Verantwoordelijke uitgever

Kind & Samenleving

Werkten mee aan dit nummer:

Peter Dekeyser, Wouter Vanderstede, Kaat

Schaubroeck (coördinatie), Karolien Verbanck.

Overname van artikels uit Kind & Ruimte is geen probleem, mits expliciete bronvermelding.

Foto's, filmpjes en andere grafische elementen worden door het auteursrecht beschermd.

Wil u ze reproduceren, dan moet u hiervoor de uitdrukkelijke schriftelijke toestemming hebben van Kind & Samenleving.